

వాక్లిట్టా బండి ఆగిన చప్పుడు విని పక్క బయటి కొచ్చింది. సత్యవారాయణ ఆవ్వడే బండి దిగుకున్నాడు.

‘పరీక్షలు బాగా రాశావా, బావా?’

ఆతను కలెత్తి చూశాడు. మాసినగడ్డం, లోతుకుపోయిన కళ్ళూ, మ్లానవదనం చూసి వద్ద వ్యవయం కలుక్కుమంది.

‘ఆ.’

‘బాగా చదివినట్టున్నావు.’

‘బాగానే చదివాను’ అతను నిర్బుతాహంగా జవాబిచ్చాడు.

‘సర్గూ ఈ బండికే వొస్తావనుకున్నాను. అలాగే వొచ్చావు. చూశావా, ఎంత సరిగా ఊహించానో!’

ఆతను కలెత్తి వన్నవైపు చూశాడు. మిల మిలా మెరిసే ఆమె కళ్ళలోకి ఒక్కసారి చూసి కటాలున కిందికి చూపుల్ని మరలించాడు. పద్మ ఊహించినట్టుగా అతను చిరునవ్వు నవ్వలేదు.

‘ఊ!’ అనిమాత్రం ఆన్నాడు. వద్ద అతని వైపు కాస్త వింతగా చూసింది

‘అత్తయ్య దొడ్డో పూజ చేసుకుంటున్నట్టుంది విలుస్తా నుండు.’

‘ఒడ్డులే వద్దా, మా అమ్మకి ఆ పూజలోనే శాంతి దొరుకుతుంది. ఈ దొర్నాస్యం ఆమెకి అశాంతి తప్ప ఇంకేమీ ఇవ్వలేదు.’

వద్ద అతనివైపు విస్మయంగా చూసింది. ఒక ఊణం ఆగి, అతని కళ్ళలోకి చూస్తూ ‘పరీక్ష ఏమైనా చెడగొట్టావా, బావా?’ అంది నెమ్మదిగా.

సత్యవారాయణ ఆమెమాటలకి సమా

‘హితక్ర’

ధానంగా ‘వ్వు’ అని మాత్రం అని ఇంట్లోకి నడిచాడు. వద్దకి ఆ సమాధానం సరిగా అర్థం కాలేదు. ‘వ్వు’ ఆనటం ఆమెకి సమాధానం గానో లేక అతని మానసిక వేదనలోనో ఆమెకి సరిగా తెలియలేదు. ఆమెకి తెలిసినంతలా సత్యవారాయణ పరీక్ష బాగా రాకుపోవటానికి కారణం ఏమీలేదు. సత్యవారాయణ తెలివి తేటల్ని గురించిగాని, అతనికి చదువుపట్ల గల శ్రద్ధానక్షల విషయంలోగాని ఎవరికీ ఏవిధమైన అనుమానాలూ లేవు.

పద్మ అతని వెనకనే ఇంట్లోకి వెళ్ళింది. తల్లి, కొడుకు మాట్లాడుకుంటూ ఉండటం చూసి మళ్ళీ వెనక్కి వెళ్ళి పోబోతుండగా సత్యవారాయణ తల్లి చూసి కేకేసింది.

‘అదేమిదే పద్మా, కొత్తదానివల్లే అలా వెనక్కి వెళ్ళిపోతా వేమిటి? వాడు వొచ్చే దాకా బావో, బావో అని కలనరించి తీరా వాడు వొచ్చింతరవాత పారిపోలే ఏం లాభం?’

వద్ద సిగ్గుపడ్డది. వెనక్కి ముందుకే వెళ్ళకుండా అక్కడే నిలబడ్డది.

‘పూజ మధ్యలో లేచి వొచ్చాను. అది ముగించుకు వొస్తా, మాట్లాడుకుంటూ ఉండండి నరదాగా. వొచ్చేసెలలో ఆ అడ్డంకికూడా తీరితే...’ మాట పూర్తిచేయకుండానే సత్యవారాయణ తల్లి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

సత్యవారాయణ పడక మర్నీలో పడుకుని అలంకారంగా చేతిలో ఓపుస్తకం చుట్టుకున్నాడు.

‘ఎంక ఇంజనీరింగు చదువయితే మాత్రం అంకగా ఆరోగ్యం పాడయేట్టు చదువుతారా, ఎవరయినా?’ పన్ను ఆకనికి దగ్గరగా వచ్చి అంది.

‘చదవకుండా ప్యాసవుతారా, ఎవరయినా?’
‘నిజంగా తగ్గిపోయావు సత్యం బావా.’

ఆతను జవాబివ్వకుండా పుస్తకం పేజీలు తిప్పాడు. వద్ద ఆకనివైపు రెప్పవాల్యకుండా చూడసాగింది. ఆలాగే కొన్ని నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి.

‘మద్రాసు కబుర్లు చెప్పవేం బావా! చదివి చదివి ఇవ్వాలేగా వొస్తినీ, ఆర్యుడే ఆ పుస్తక మేదో ముందరేనుకు కూచున్నావేం!’

ఆతను తలెత్తి వద్దవైపు ఓసారి చూసి వెంటనే వక్కకి తిప్పాడు దృష్టుల్ని.

‘ఏమున్నాయి. కబుర్లు?’

మళ్ళీ నిశ్శబ్దం ఆవరించింది గదిలో. ఆకని వైఖరి ఆమెకేమీ అర్థం కాలేదు.

‘చూస్తే నవ్వు నాతో మాట్లాట దలుచుకో లేదల్లే ఉంది’ ఆతను పుస్తకం మూసేశాడు.

‘ఏం మాట్లాడను?’

వద్ద ఆకనివైపు ‘నీకేం జరిగింది?’ అనే భావంతో చూసింది.

‘ఏం మాట్లాడను?’ ఇంక చచ్చు ప్రశ్న

ఆకనెప్పుడూ ఆడగలేదు.

‘ఇదివరకల్లా ఏం మాట్లాడావు?’

ఈ మాటలు విని సత్యనారాయణ ఓసారి గట్టిగా గాలి పీల్చి కిటికీలోంచి ఆకాశంలోకి చూశాడు. ఆకని నుదురువైపు ముడతలు అతను ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడని చెప్పకనే చెబు తున్నాయి. ఆకని ముఖంలో కాంతి తగ్గింది. ఉండి ఉండి గట్టిగా నిట్టూర్పు వొదలసాగాడు. వద్ద కేదంతా ఆయోమయంగా ఉంది.

‘ఏమయింది బావా నీకు? ఇలా అయి పోయావు.’

ఆకని మాటలు వినలేదు. ఆమె మళ్ళీ ఆడి గింది. కానీ ఈ సారికూడా ఆకనికి విపరీత లేదు. వద్దకి కాస్త కోపం వచ్చింది. కొంచెం తీక్షణంగా అంది-

‘నేను వెతుకున్నా’

ఈ మాటలు కాస్త గట్టిగా అంటంట్ల అన్న వ్వంగా సత్యనారాయణ వినగలిగాడు. వద్దలేచి నుంచుని మళ్ళీ అంది కోపంగా.

‘నీ కంక ఇవ్వం లేకపోలే, నేను వెదతాలే’ సత్యనారాయణ ఊహ ప్రపంచంనుంచి తిరి గొచ్చి ‘అ?’ అన్నాడు.

‘నేను వెతుకున్నా’

ఆతను వద్ద వైపు చూశాడు. ‘వెళ్ళి మన్నావా!’ అన్నట్టుగా. ఆమె వెళ్లిపోతుంది కాబోలన్నట్టుగా ఆకనికి తోచింది.

‘వెతుకున్నావా?’

‘ఊం ఎన్నిసార్లు చెప్పాలి?’

‘ఊం’ ఆతను తల కిందికి దించేశాడు. వద్ద రోషంతో చరచర వెళ్ళి పోయింది. ఆమె వెళ్ళి పోయిం తరవాత అటువైపే స్థిరంగా చూశాడు సత్యనారాయణ. ఆకని మెదడులో ఏదో భావాలు కదిలాయి శూన్యంలోకి చూస్తున్న ఆకని కళ్ళనుండి ఆశ్రువిందువులు కేలమీద రాలాయి. వణకుతున్న ఆకని వెదవులనుంచి ‘వద్ద’ అనే మాటలు వెలువడ్డాయి.

‘ఇప్పుడే గదురా పద్ద వాళ్ళింటి కెళ్ళింది’

అంది సత్యనారాయణ తల్లి ఆప్పుడే వొస్తూ. ఆతడు తటాలున వక్కకి తిరిగి కర్ణ తుడుచు తున్నాడు.

‘చదువు ఆయిపోయింది. ఇవా పెళ్ళే ఉంది ఆది కూడా ఆయితే-

సత్యనారాయణ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

‘కిచ్చిపిల్లి, నువ్వంటే ప్రాణం! ఎప్పుడూ నిన్ను గురించే, నీ తెలివితేటల్ని గురించే మాట్లాడుతుంది. నిజంగా వద్దలాంటివాళ్లు అదు దురా, సత్యం’

ఆతను లేచి నిలబడ్డాడు.

‘ఇప్పుడే వొస్తానమ్మా, ఆలా బయటి కెళ్ళిస్తా’

‘ఎంత సిగ్గురా నాయనా! అడవాళ్ళే నయం’ అనుకుంది ఆకని తల్లి. సత్యనారాయణ దుస్తులు కూడా మార్చుకోకుండా, ఆలాగే బయలు చేరాడు. ఆతని ముఖంలో కళలేదు. కిటికీలోంచి వద్ద ఆకనివైపు అర్థంకాని మాపులు చూసింది. ఏమిటలా ఆయిపోయాడు? పరీక్ష దిగులు అయి వుండదు. ఒకవేళ పరీక్ష చెడగొట్టిగా అంత

అధః పాతాళంలోకి పోతున్నట్టుగా అనుభూతి పొందింది.

‘ఏమిటి బావా, ఇది?’

‘వద్దా, నన్ను ఊమించు. నేను భగ్న హృదయుణ్ణి.’

‘అంత...?’

‘వివరా లడగకు, వద్దా!’

‘అయితే, నువ్వు నన్ను ప్రేమించ లేదా?’

సత్యనారాయణ ఒక్క ఊణం ఆగాడు. తరవాత గట్టిగా గాలిపీల్చి భృథంగా ఆన్నాడు.

‘లేదు.’

‘అయితే, నన్ను కావాలని మోసగించావా?’

‘నిన్ను ప్రేమించటం లేదనిమాత్రమే నేను చెప్పదలచుకున్నాను.’

‘వద్దా చెదవులు వాణి కావాలి.’

‘నువ్వేనా ఇలా మాట్లాడుతున్నది?’

‘నన్ను ఊమించు.’

‘నువ్వే నా సర్వస్వ మనుకున్నాను.’

‘ఏం చెయ్యను?’

‘నా ప్రాణంకంటే అధికంగా ప్రేమించాను. ఇంత ఆస్వాయం చేస్తావా?’

‘నేను నిన్ను ప్రేమించలేక పోయాను. నన్నేం చెయ్యవంటావు?’

‘నువ్వు చెప్పినమాటలన్నీ మర్చిపోయావా?’

‘నిన్ను వివాహం చేసుకుంటానని ఎవ్వడూ చెప్పలేదు నీకు.’

వద్దా రోషంగా ఆకనివైపు చూసింది.

‘ఇంత నిశ్శబ్దంగా మాట్లాడ గలుగుతావని నే నెవ్వడూ ఆనుకోలేదు.’

సత్యనారాయణ నిశ్చలంగా కిటికీలోంచి దూరంగాకి చూడసాగాడు.

కానీపటి నిశ్శబ్దం తరవాత వద్దా నెమ్మదిగా ఆంది.

‘కాని నిన్ను ప్రేమించటం నేను మానలేను బావా, నా హృదయంలోని ఆరాటం నీకు తెలిస్తే...’

‘బావా!’

‘నువ్వు ఇలా వెళ్ళు వద్దా. మనమని కలవర వెట్టుకోకు.’

‘కాని...’

‘నువ్వు ఎంత వెళ్ళినా నా మనస్సు మార్చుకోలేను. బాగా ఆలోచించే నీతో ఈ విధంగా మాట్లాడాను.’

కానీవైపు ఆమె ఆకనివైపు చూసింది. తరవాత వెళ్ళిపోవటానికి లేచింది.

‘ఒక్క మాట ఇయ్యి వద్దా, ఆత్మ హత్య చేసుకోవని.’

‘ఆత్మహత్య! నేనంత మూర్ఖురాలని కాను. కాని ఇంత నీచంగా ప్రవర్తించిన నువ్వు ఆ

మాట ఆన పవనరం లేదు ఆత్మహత్య చేసుకని నీ అహంకారాన్ని ఇంకా వృద్ధి చెయ్యను.

నెలవు’ తిరస్కార సూచకంగా ఆకనివైపు చూసి గబగబ నడిచిపోయింది వద్దా.

ఆకస్మాత్తుగా గుండేలో ఏడో బాధ కలిగింది సత్యనారాయణరావుకి. గట్టిగా గుండె

మీద చెయ్యివేసి ఆడిమి వద్ద పోయినవైపు చూసి, బరువు తీరినట్టు ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు.

తరవాత ఒక ఊణం ఆగి ఆశ్రువులు కారుతుండగా, ‘వద్దా, దీర్ఘ శుశుంకళి భవ!’

అని చేతుల్లో తల దూర్చి బల్లమీద వాచాడు.

ఇని జరిగిన రెండు రోజులకి సత్యనారాయణ రావు మావరోవైజర్ ఉద్యోగంలో జాయ్ం కావటానికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆక్కడికి వెళ్ళిన తరవాత అతను కల్లికి పీకే తరం రాస్తూ వద్దాని వెళ్ళిచేసుకోటం తనకి ఇష్టం లేదని రాసేశాడు.

ఆమెకిది ఎంతమాత్రమూ ఆర్థంకాక వద్దాని రహస్యంగా విలిచి ఆడిగింది— ఏమైనా పోట్లాడుకున్నారా?’ అని. వద్దా లేచింది.

తరవాత ఇనా ఆ విషయం ఆమె మళ్ళీ ఎత్తలేదు. ఇదిలా ఉండగా మాటలసంస్థంలో పచ్చ కూడా తన

తలిదండ్రులతో సత్యనారాయణని వివాహం చేసుకోటం తనకిష్టం లేదని చెప్పేసింది.

వద్దాకి వరాయి సుబంధం పిటిస్థిరపరిచారు అన్నివిధాలా వద్దాకి తగిన సంబంధమే ఆమె

కూడా ఒక్కొక్కటి ఆందోళనతో బాటు సత్యనారాయణకి కూడా అవ్యసం అందింది.

వద్దా వివాహం జరుగుతోంది. ‘బావ’ కోసం ఆమె చూసింది కాని అతను లగ్నంవేళ కూడా ఎక్కడా కనబడలేదు.

అతనిపట్ల ఎంత కోపం ఉన్నా వద్దాకి సత్యం రానిలాటూ చాలా పూర్తిగా కనుపించింది. ఆశీర్వచనాల మిన్ను

ముట్టుకున్నారు. బ్రాహ్మణులు, చుట్టవక్కాలం
 ఆక్షింతలు చల్లుకున్నారు. ఇదే సమయంలో
 అంతా 'సత్యనారాయణ వాచ్చా' దన్నారు.
 వచ్చు కలెత్తి చూసింది. మనిషి మునుపటికంటే
 కన్నీటిలోయాడు. కళ్ళలో కాంతి లేదు. వచ్చుకే
 అతన్ని చూడగానే ఏడుపొచ్చింది. ఎలాగో
 కమాయింతుంది.

సత్యనారాయణ ఒక
 నిమిషం అనిపేషంగా
 వచ్చువైపు చూశాడు.
 అతని గుండెలో ఏదో
 బాధ అకస్మాత్ గా కలి
 గింది. వెయ్యివృద్ధులం
 మీద అదిమాడుకర్మాత
 మంటలం దగ్గరికి
 వెళ్ళి ఆక్షింతలుతీసుకని
 పచ్చుకే దగ్గరిగా వచ్చి

కీచైన్యనంతో 'దీర్ఘ మమంగళి భవ!' అన్నాడు. వచ్చు కలెత్తి ఆకనివైపు చూసింది. చచ్చున అతను కళ్ళని చక్కీ తిప్పేశాడు—

అశ్రువులు నభానదుల కోసం వేసిన ఈతాకుల చానమీద 'టవ్ టవ్' మని రాలాయి.

సత్యనారాయణ మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి చూడలేదు. వెళ్ళిపోవడం కూడా తెలియకుండా వెళ్ళిపోయాడు సరాసరి తన ఉద్యోగంచేసే ఊరుకి. ఆ వెళ్ళిన సత్యనారాయణ మళ్ళీ దాదాపు సంవత్సరం దాకా ఇంటిముఖం చూడలేదు. ఇంటికి రావటం కూడా పుట్టేడు జ్వరంతో వచ్చాడు. అది టైఫాయిడ్ అన్నాడు డాక్టరు.

ఇరవై ఒకటో రోజు గడవాలి. కావలసిన వాళ్ళంతా వచ్చారు. ఓసారి కళ్ళు విప్పి అడిగాడు. సత్యనారాయణ 'వద్ద వచ్చిందా?'

'దెలిగ్రాం ఇచ్చారు బాబూ, ఈపాటికి వస్తూఉంటుంది.' అని అతని తల్లి వీడుతూ కాసేపటి తర్వాత - సత్యనారాయణ తల్లిని ఏకాంతంగా పిలిచి తన డైరీని తెప్పించాడు. తరవాత దాంట్లో ఒక పేజీ గుర్తుగా మడిచి ఆమెతో అన్నాడు.

'అమ్మా, నేను ఒకవేళ బకకకవాలే, ఈ కాగితంలా రాసిఉన్నది చదువు. చదవగానే ఆ పేజీ చింది తగులబెట్టివెయ్యి. దాంట్లోని విషయం మూట్రం ఎవరికీ చెప్పకు. ఎంతమాత్రం చెప్పకూడదు.' ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి సత్యనారాయణ మళ్ళీ అన్నాడు. 'మనమూని రహస్యం ఎవరితోనైనా చెప్పివేస్తేగాని మన నకి ఉచకాలి ఉండదు. ఇప్పుడు నా మనసు లాని బయ్యవీరింది. కాని ఈ విషయం నువ్వు ఎవరికీ చెప్పొద్దమ్మా.'

'చెప్పకు బాబూ' అందామె జలజల రాలే కన్నీళ్ళను తుడుచుకుంటూ.

సాయంత్రానికి వచ్చి వచ్చింది. సత్యాన్ని చూడగానే ఆమె ఆవురుచుంది.

'బావా!'

సత్యనారాయణ కళ్ళు విప్పాడు.

'ఎవరు, వద్దా! వద్దా. నా వద్దా! దీర్ఘ సుముంగళి భవ!' సత్యనారాయణ ముట్టాడిన

ఆఖరు మాటలు ఇవే; ప్రకాంతంగా కళ్ళు మూతాడు; కుళ్ళి తెరవలేదు.

'దీర్ఘ సుముంగళి భవ!'—ఈ ఆశీర్వచనం వెనక దాగిన కథ పద్మకి తెలిస్తే ఆమె ఆ క్షణాలూ అక్కడే చురణించి, ఉండేది. కాని ఆ విషయం ఆమెకి తెలియదు, తెలియబోదు. తెలియరాదని సత్యనారాయణ అనుకాననం. కాగా హృదయం బగిలి వచ్చి 'బావా!' అనే ఒక్క మాట, ప్రేమపూర్వకమైన అశ్రువులు మాత్రం వచ్చి సమర్పించ గలిగింది సత్యానికి.

తన డైరీలో సత్యం గుర్తుపెట్టిన పేజీలో ఇలా రాసి ఉంది:

'ఇవారే బోలివున్నాడు నా జాతకం చూడటం సంభందింది. ఇరవై మూడో ఏటిలో నా జీవితం ఆఖరని ఖండితంగా చెప్పాడాయన, ఇంకో విషయం నాకిప్పుడు స్ఫురణకి వస్తోంది. మా తండ్రి, తాత, ముత్తాతలు ఎవరూ కూడా 20 ఏళ్ళు దాటి బకకలేదట. మా ముత్తాత, తాత, తండ్రి వరసగా ఇరవై తొమ్మిది, ఇరవై ఏడు, ఇరవై అయిదో ఏట చచ్చిపోయారట.

బోలివంటా నాకంత సమ్మతం లేక పోయినా ఈ వైవిధ్యాల ప్రకారం నాజీవితం 23వ పడితో ఆఖరనే దృఢవిశ్వాసం నాకు కలిగింది.

'అయితే, నా ప్రాణంలా ప్రాణమైన నా వచ్చి సంగతేమిటి?' వడ్డనిమివో ఏదే ఆమె నైభవ్యం అనుభవించాలా? దుస్సకాం. అనం భవం. ఏమైనా సరే ఇలా జరగటం నేను సహించలేకు. కాని నే నామెను ప్రేమించి నంతగా వచ్చి కూడా నన్ను ప్రేమిస్తోంది. ఆమెకి నచ్చ చెప్పటంలా ఫలితం ఉంటుందా అనేది నందేహాస్పదం. ఏమైనా సరే, నా వచ్చుకి ఈ ఉచద్రవం రాకూడదు. ఏ విధానంవల్లనైనా సరే ఆమె రక్షించబడాలి. నా ప్రాణాధికమైన నా వద్దా! దీర్ఘ సుముంగళి భవ!'

